

VODIŠKA PLANINA, sobota, 1. avgust 2026

Tovarišice in tovariši!

Zbrali smo se, da počastimo spomin na Cankarjev bataljon, ki je bil pred 85-timi leti ustanovljen tu blizu. Bataljon je že v prvih mesecih bojev beležil pomembne uspehe; decembra 1941 je v Rovtah nad Selško dolino uničil nemško patroljo, januarja 1942 se je spopadel s sovražnikom v znameniti Dražgoški bitki. S tem je dokazal, da je upor, ne samo nujen, ampak tudi uresničljiv.

Tu na Jelovici, v zavetju gozdov, so gorenjski domoljubi začeli vstajo. Prižgali so luč upora v temni, zaslužnjeni Evropi. Okupator je imel jasne cilje: Slovence potujčiti, razseliti ali pobiti. S tistimi, ki hočejo izbrisati narod, pa se ni mogoče pogajati. Kompromis bi pomenil izdajo. Zato so prvoborci odšli v hosto; iskra je prerasla v plamen, plamen v požar. Z uporom proti okupatorju se je slovenski narod, kot politična entiteta, prvič pojavil na evropskem zemljevidu.

Postali smo del zmagovitega zavezništva. Svojo državnost smo našli v Titovi Jugoslaviji, v sožitju z drugimi narodi – in tam smo ostali, dokler niso srbski nacionalisti in nesposobni partijski voditelji uničili skupne države.

Korenine slovenske suverenosti je treba iskati v narodnoosvobodilnem boju, v uporu slovenskega naroda zoper agresorja. O tem zgovorno pričajo številni po Sloveniji raztreseni pomniki.

65 let pozneje so na partizanski grobnici v Radovljici naposled vklesana tudi imena 29-tih borcev, ki so padli na Jelovici. Skupina strokovnjakov, entuziastov, ki jim je mar za našo zgodovino, se je dolgo spopadala z brezdušno lokalno birokracijo, da je to dosegla. Kajti kot je zapisal eden izmed njih, Borut Kersnik, »kamni sami po sebi ne pomenijo nič, če v sebi ne nosijo zgodbe. Te zgodbe pa imajo vedno imena«.

Spomin na partizane ne sme nikoli zamreti.

A se jih ne spominjamo zato, da bi z njimi delili slovenski narod ali podžigali stara sovraštva. Nasprotno! S tem opozarjamo, da so mir, enakopravnost in solidarnost tiste vrednote, na katerih je treba vztrajati.

»Vedno je pravi čas, da delate, kar je prav,« je dejal Nelson Mandela, borec za pravice ljudi.

Vnovič smo priče zanikanju partizanskega boja. Nacifašizem dviga glavo v Evropi, po Ljubljani nekaznovano korakajo črnosrajčniki s kljukastimi križi. A še bolj pozorni moramo biti na tiste s kravatami, ki v celofan ovijajo ideje rasizma in ksenofobije – sovraštva do vsega, česar ne predstavljajo oni sami. Desnica v Sloveniji spet rožlja s kostmi po vojni pobitih ljudi in pogloblja razkol. Vsakdo si zasluži dostojen pokop, nihče pa si ne zasluži, da njegove kosti zlorabljajo v politične namene. Tisti, ki danes preganjajo rdečo zvezdo ali bežijo pred njo, nočejo vedeti, da je bil sovjetski stalinizem odmik od idealov, ki jih predstavlja rdeča zvezda; prav tako Putinov režim, Severna Koreja pa še kje. Tudi povojni poboji so del stranpoti. Ampak politični nasledniki teh krvnikov so po desetletjih zamolčevanja vsaj zmogli opravičilo, katoliška cerkev pa se za medvojno kolaboracijo, za izdaje slovenskih domoljubov, ni nikoli opravičila! Verjeli smo, da bo samostojna Slovenija sledila univerzalnim vrednotam. V novi ustavi je zapisano, da je Slovenija demokratična, pravna in socialna država. Vendar jo sleherna nazadnjaška vlada oddalji od teh temeljnih načel. Hkrati pa liberalna demokracija ne zmore toliko preudarnosti, da bi utrjevala pridobljene pravice. Raje z drobnjakarstvom in prepiri lahkomiiselno zapravlja naklonjenost volivcev. In prepogosto posnema tiste, ki v imenu skrbi za narodov blagor, skrbijo za svoj žep.

Sanjam čase, ko na volitvah ne bo več usodno, ali zmagajo konservativci, liberalci, levi ali desni.

Čase, ko bo sistem sam izločal gnila jabolka – in ko bo izvoljenim predstavnikom mogoče verjeti na besedo.

Ampak do tega nas ločijo še svetlobna leta!

Samostojna Slovenija je takoj padla na izpitu pravne države, ker je posameznikom – s prvim obrambnim ministrom na čelu, dopustila, da so si z nelegalno trgovino z orožjem nagrabili denar in si kupovali družbeni vpliv.

Tako imamo še danes opravka z zadrtem avtoritarcem, ki je čez noč spoznal, da mu romanja v Jajce niso več »intimna opcija«. Ta mož, po izobrazbi marksistični obramboslovec, se je potem zaklel, da bo Slovenijo pomaknil v skrajno desno, ali pa jo uničil. Pučnikovo socialdemokratsko stranko je pahnil v skrajno desno. Ravna po načelu »deli in vladaj«, ustvarja negativno ozračje, povzroča zdrahe in uničuje družbene podsisteme.

V treh mandatih si je na silo poskušal podrediti Slovenijo. Pa tega ni zmogel. Mu bo uspelo četrtič?

Če predsednik vlade lahko nekaznovano krši zakone, ob tem pa ne dviguje niti sodne pošte, zakaj ne bi tega počel še kdo drug?

»Ni problema, tule je formular, vpišite se v SDS – pa bomo vse zrihtali!«

Ampak tudi v četrtem naskoku na vrh mu je zmanjkalo malikovalcev. Da pa bi preslepil volivce, je ustvaril navidezne sovražnike. Tako imamo danes Državni zbor, ki je ob satelitskih strankah, onesnažen tudi z navidezno opozicijo.

In imamo vlado, ki je napovedala križarsko vojno korupciji, hkrati pa s tujim denarjem v rokah kriči: »Ujemite tatu.«

Vojaški spopadi, gospodarska kriza, izredna stanja: To so močvirja, kjer se aktualni premier najbolje počuti.

Tovarišice in tovariši,

Zavedni Slovenci so med 2. svetovno vojno krepko občutili prekletstvo narodnega izdajstva.

Izdajstvo je zlo, ki poruši zaupanje in seje strah. Domači izdajalci nosijo velik del krivde, da so nacisti streljali talce, mučili in ubijali borce in aktiviste, deportirali družine.

Tako zavržnega dejanja se je oprijel aktualni predsednik vlade, kajti do oblasti se je dokopal s pomočjo izraelskih obveščevalcev. Sume izraelskega vpliva na zadnje volitve preiskujejo organi pregona, odločilo pa bo sodišče. Toda režim poskuša vse, da to prepreči.

Premier se zdaj zbližuje z Izraelci, da bi si priskrbel orodja za okrepitev nadzora nad lastnimi državljani. Pa ne, da ga je strah?

Globoko je zabredla Slovenija. Postala je poslušna marioneta zločinskega režima izraelskega premiera Netanjahuja, ki je obtožen genocida nad Palestinci. Slovenija se priklanja vojnemu hujskaču, ki se ga izogiba ves svet, in nad njim obupava celo arogantni ameriški starec Donald Trump.

Smo Slovenci res »rojeni za hlapce, vzgojeni za hlapce,« kot je zapisal Ivan Cankar?

V knjigi Spomini na partizanska leta – izšla septembra 1946, je svoje izkušnje v eni od nemških ofenziv, tu na Jelovici, opisal partizanski komandant Franc Poglajen – Kranjc. Ko je bilo najhujše, je sklical svoje borce in jim govoril: *»Tovariši, popolnoma smo obkoljeni. Situacija je resna. Druge rešitve ni, kakor da z bombami napademo in se prebijemo. Vsak izmed nas mora biti mož na svojem mestu. Delajmo čast naši partizanski vojski. Tujca moramo pregnati s slovenskih tal.«*

Planili so v boj – in ob zori prebili obroč!

Naj nam odločnost partizanov, njihova vztrajnost in tovarištvo vlijejo pogum, da premagamo otopelost, v katero nas je pahnila volilna prevara. Vendar ne bomo šli z bombami in zaenkrat ne bo treba v hosto. Na voljo so legitimni, demokratični načini, da si izborimo svoje pravice. Pravice, ne privilegijev. Ne nasedajmo strankarskim trobilom, propagandni greznici politične sekte. Ne dajmo se ustrahovati polpismenim trolom, ki grozijo na družbenih omrežjih. Rajši naredimo iz njih »koristne bedake«.

Dialog je mogoč s tistimi, ki razumejo argumente in dejstva. Izrojeni režim, ki nam vlada že četrtrič, je pognal globoke korenine. Zato je pred nami zahtevna naloga: na vsake volitve pojdimo s trezno glavo, pišimo peticije, zahtevajmo referendum, udeležujmo se nenasilnih protivladnih zborovanj.

Aktivno podprimo sindikate, civilno družbo, neodvisne medije, borčevske organizacije. Tudi državljansko nepokorščino bo treba sprožiti, če ne bo šlo drugače. Zato:

»Ljudje, prižgimo luč! Naj luč na ceste sije!

Iz oken vsake hiše

naj prek dežel in mej

srebrno cesto riše,

da bomo šli po njej.

Prižgimo luč, ljudje!« je zapisal naš Frane Milčinski Ježek.

Naj nas vodijo odločnost, vztrajnost in tovarištvo naših prednikov, ki so pred 85-letji prižgali luč upora - in v boju za svobodo žrtvovali svoja življenja.

Smrt janšizmu!

Svoboda Sloveniji!